

MÖTESPLATSEN

Krönika Kristina Åkerman	7
Profilen: Ulla Bergqvist	8
Fyrisgården 75 år	12

Fyrisgården 75 år

Det är i vardagen underverken sker

Hösten har varit hektisk här på Fyrisgården. I våra olika uppdragsverksamheter och intressegrupper, på mötesplatserna, i studiecirkelarna och inom administrationen har vi alla arbetat intensivt mot en bestämd vecka: vecka 45, när Fyrisgårdens 75-årsdag ska firas.

75 år är en lång tid att summera. Det finns mycket att berätta och vara stolt över. En del av det kan ni läsa om i detta extratjocka jubileumsnummer av Mötesplatsen. Mycket kommer ni också att kunna se i en utställning på Stadsbiblioteket i Uppsala under jubileumsveckan.

Kulmen i festveckan blir Öppet hus lördagen den 12 november. Ni kommer då att få uppleva mycket av det som händer på dagens Fyrisgården, fast förpackat i en festlig form. Det blir dans, kaffe, musik, skapande och möten i hela huset under en lördagseftermiddag.

Det är viktigt att fira ibland. Att samla ihop dem man tycker om, och som tycker om Fyrisgården, att vara glad och stolt över allt vi tillsammans har åstadkommit. Att stanna upp och titta bakåt, för att få perspektiv på hur vi ska fortsätta att bygga en mötesplats som passar i vår tid. Under vår jubileumsvecka kommer vi att markera avstampet inför framtiden med en elderceremoni. Missa inte det!

Ibland, mitt i kampen för att hinna klart och fixa en fest som ingen någonsin kan glömma, är det ändå bra att påminna sig om att de allra flesta dagar inte är fest – och att det egentligen är de dagarna som framför allt räknas. I vårt stora hus sker dagligen möten människor emellan, möten som får dem att växa.

Så låt oss glädjas och fira. Men också minnas att det är i vardagen de verkliga underverken sker.

ULRIKA ÖSTER

Informatör på Fyrisgården och redaktör för Mötesplatsen.

Innehåll

	sid
Barn och unga fyllde Fyrisgården	5
Krönika: Alla barn har rätt till ett heligt rum	7
Profilen: "Mötet är ett medel mot intolerans"	8
Fyrisgården 75 år	12
Enkät: Så kan Fyrisgården bli ännu bättre	20
Lego är lekfull konst.....	23
Kulturlunch med Eileen Rönnlund Holmgren	24
På gång	27
Kalendarium	28

MÖTESPLATSEN

Mötesplatsen är föreningen Fyrisgårdens medlemstidning. Mötesplatsen utkommer med fyra nummer per år.

Uppfattningar och förslag som framförs i tidningen är författarens eller intervjupersonens egna, och delas inte nödvändigtvis av föreningen Fyrisgården.

Vi tar gärna emot manus, men förbehåller oss rätten att stryka och justera i dessa om vi inte kommit överens om annat. Citera oss gärna, men ange källan.

Redaktör: Ulrika Öster

Ansvarig utgivare: Maria Matilainen

Grafisk form: Kristina Lemos, Brizzo

Tryck: Åtta.45 Tryckeri, Järfälla

Kontakt:

Hör gärna av dig till oss per telefon, e-post eller brev.

Mötesplatsen

Ulrika Öster

Fyrisgården

Svartbäcksgatan 58

753 33 Uppsala

E-post: ulrika.oster@fyrisgarden.se

Telefon: 018-24 27 40

Nästa nummer utkommer vecka 51.

Manusstopp den 2 december.

OMSLAGSFOTO: ULRIKA ÖSTER

Skulpturen är skapad av Madelen Thorsén

INBJUDAN

FYRISGÅRDEN 1941-2016

75 ÅR AV MÖTEN OCH SKAPANDE

Fira med oss under vår jubileumsvecka

7-13 NOVEMBER 2016

PROGRAM

Måndag 7 november 11-15: Öppet hus i vävstugan

Onsdag 9 november 12-13.30: Kulturlunch, Fyrisgården 75 år

Fredag den 11 november: Afternoon tea

Lördag den 12 november 14-18: Öppet hus i hela Fyrisgården som avslutas med en eldceremoni

Hela veckan: Jubileumsutställning på Stadsbiblioteket

Öppet hus den 12/11

En resa till 1941 - och tillbaka!

KOM OCH UPPLEV 1941 OCH 2016
I EN MAGISK BLANDNING.

Kafferep, jazzmusik, dans, sång, trummor och utställningar samsas i vårt hus. Vi avslutar dagen med en dramatisk eldceremoni och tidsenlig mat och dryck i vår trädgård.

MISSA INTE VÅR MAGISKA TIDSRESA.

Fullständigt program finns på Fyrisgårdens webbplats, www.fyrisgarden.se

GUSTAF TJÄNSTLEDIG

Gustaf Bäckström, arbetsledare på Fyrisgårdens Daglig verksamhet och uppskattad innebandytränare, är tjänstledig från Fyrisgården.

Under tre år ska Gustaf studera vid Linköpings universitet. Målet är att bli socionom.

Vi önskar all lycka med studierna.

Gustaf Bäckström

LINNEA ÄR DV:S NYA ARBETSLEDARE

Fyrisgårdens nyaste medarbetare heter Linnea Lassila. Linnea ska leda och motivera arbetstagarna i Fyrisgårdens dagliga verksamhet.

Linnea Lassila startade på Fyrisgården i början av oktober och ska vikariera som aktiveringspedagog med ansvar för Daglig verksamhet under Gustaf Bäckströms studietid.

Linnea är personalvetare med inriktning mot pedagogik, och har i flera år arbetat som boendestödare vid olika

gruppboenden. Hon beskriver sig själv som en kreativ och eftertänksam person som tänker mycket på rättvisa och jämlikhet.

Hur känns det efter en vecka?

– Det känns jättebra och väldigt roligt att lära känna arbetstagarna. Det är ett härligt gäng, säger Linnea.

FÖLJ OSS PÅ FACEBOOK!

Följ med i vad som händer på Fyrisgården på vår Facebooksida www.facebook.com/fyrisgarden

SÖDERGÅRDEN FILLER HUNDRA

Fyrisgården är inte ensam om att fira jubileum i år. Södergården i Stockholm grundades redan 1916, och firar således hundraårsjubileum i år. Fyrisgården gratulerar!

BARN OCH UNGA FYLLDE SOMMARLUGNT FYRISGÅRDEN

Sommarlägret Summer Camp 2016 lockade rekordmånga till Fyrisgården. Under tre dagar fick de varva idrott och kulturaktiviteter på Fyrishov och Fyrisgården.

Drygt 50 barn, unga och vuxna med funktionsnedsättningar samlades i midsommarveckan på Fyrisgården för tre dagar av kultur- och idrottsaktiviteter.

I samlingsalen var det full fart på tisdagen, när dansledaren Hasse Braskered fick igång en skara barn och ungdomar till musiken. Samtidigt pysslades och målades det i det röda rummet med fritidsledarna Jeanette Zeijlon och Sigmund Runebjörk.

Även på Fyrishov var det svettigt och glatt. I två olika hallar tränades det passningar och skott på mål.

Deltagarna i läger hade själva fått välja aktivitet för varje pass under de tre dagarna. Innebandy, skapande verksamhet, musik och teater fanns att välja bland. Somliga deltagare riktade in sig på bara en aktivitet, medan andra blandade olika pass.

Joel Rosander och Noël Pöyhönen på innebandyplanen.

Alma Eriksson vid staffliet.

Olle Skage pustar ut efter dansen.

FIRA MED FYRISGÅRDEN

Fyrisgården grundades redan 1941, och fyller således 75 i år. Det ska vi förstås fira!

Fyrisgården, då belägen i Dragarbrunn på Järnbrogatan 13 (nuvarande S:t Olofsgatan), invigdes i november 1941. Därför har vi också valt att hålla våra festligheter när hösten är som mörkast.

Jubileumsveckan, vecka 45, startar med Öppet hus i vävstugan måndag den 7 november. På onsdagen den 9/11 är det kulturlunch med Fyrisgårdens tidigare föreståndare Ulla Bergqvist, och på fredag den 11/11 bjuder Torsdagstrevligt på afternoon tea.

Lördag den 12 november kulminerar firandet med Öppet hus klockan 14-17. Vi reser tillbaka i tiden till starten 1941, och blandar nutid och historia i

våra utställningar och uppträdanden. Kom gärna klädd i 40-talskläder!

Festligheterna avslutas med en dramatisk eldceremoni klockan 17. Vi bjuder på kaffe och kakor hela eftermiddagen, och ute vid elden blir det något varmt att äta och dricka. Missa inte heller Fyrisgårdens utställning på Stadsbiblioteket under hela veckan.

Inför jubiléet har vi tagit fram fyra vykort med verk från Fyrisgårdens olika verksamheter. Tre av dem ser ni här bredvid. Det fjärde motivet kan ni känna igen från tidningens förstasida.

Se annonsen på sidan 3 och kalendariet på sista sidan för alla datum och tider.

Verken på bilden är skapade av (uppifrån): Basargruppen och Daglig verksamhet, Anna Hedlund och Gustaf Olsson

MÄSTER OLOFSGÅRDEN PRISAD FÖR DÖRREN

Mäster Olofsgården i Stockholm har belönats med Stockholms stads Nelson Mandelapris för sitt projekt Dörren.

Dörren vänder sig till personer mellan 16 och 25 år som vill förverkliga sina kreativa drömmar, men erbjuder också praktik i syfte att hjälpa unga ut i arbetslivet.

I motiveringen för priset står: "Dörren är en kreativ mötesplats för nyanlända och etablerade stockholmare. Genom projektet får unga människor mellan 16-25 år stöd av professionella kulturutövare att konkretisera sina kreativa idéer. Projektets mentorsnätverk med möjlighet till praktik och studievägledning underlättar ett inträde på arbetsmarknaden för unga. Deras aktiviteter inspirerar och bidrar till en sammanhållen stad."

FOTO: DÖRREN

ALLA BARN HAR RÄTT TILL ETT HELIGT RUM

Tryggare kan ingen vara än Guds lilla barnaskara...”, så inleds en välkänd doppsalm i Svenska kyrkan.

Men om vi ser ut över vår planet idag tror jag att många med mig känner att vi vuxna inte alltid bidragit till att göra den så trygg och skön som vi önskar. Många barn i vår stora barnaskara kämpar i olika krig som barnsoldater, andra lider i sexturismen fotspår. En del barn tvingas fly från sina hem och sina föräldrar, och vissa blir åsidosatta då de inte förväntas tillföra något produktivt i samhället. Och somliga barn glöms helt enkelt bort.

BARNKONVENTIONEN som FN antog år 1989 arbetades fram för att skydda all världens barn och deras utveckling. Den består av 45 artiklar och Sverige är ett av 196 länder som skrivit under den och därmed förbundit sig att följa dess regler.

Barnkonventionen slår bland annat fast att alla barn har samma rättigheter och lika värde. De är egna individer, inte föräldrars eller andra vuxnas ägodelar.

Alla barn har rätt till liv och utveckling samt rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad. En av barnkonventionens artiklar handlar om att *”... säkerställa att det handikappade barnet har effektiv tillgång till undervisning ... förberedelser för arbetslivet ... på ett sätt som bidrar till barnets största möjliga integrering i samhället och individuella utveckling, innefattande dess kulturella och andliga utveckling.”*

DET ÄR LÄTT ATT TÄNKA att ett barn som inte intellektuellt kan formulera och uttrycka sin tro eller livsåskådning heller inte har en sådan eller bär på en längtan efter att få uttrycka den. Men alla barns rätt till det andliga rummet måste tryggas för att de ska få utvecklas till sin fulla potential.

Genom de år som jag har arbetat med konfirmation för unga med särskilda behov har jag gång efter annan fått berättat

för mig av föräldrar eller assistenter hur de upptäckt nya sidor hos sitt barn under konfirmationstiden. Berättelser om utveckling, lugn och längtan hos konfirmanden har kommit fram. En upplevelse av något heligt som vi andra aldrig kanske kommer att förstå, oavsett hur många universitetspoäng vi har läst.

VAD SOM HÄNDER INOM OSS när vi tänder ett ljus, får skapa och pyssla, sjunga och dansa eller uppleva stillhet och ro, är svårt att förklara. Eller som en konfirmand gjorde varje gång: bar kyrkans processionskors runt i salen med en glädje och stolthet jag aldrig förr skådat. Den upplevelsen gav konfirmanden en ny kunskap, upplevelse och en andlig utveckling. Kanske att just då och just där kom tryggheten vi sjunger om psalmen till uttryck, och världen blev för en stund lite bättre och lite skönare.

KRISTINA ÅKERMAN

Ps: Välkommen till ”Här är jag- konfirmation”. Än finns det några platser kvar.

FOTO: LARS-ÅKE SKAGEGÅRD

Kristina Åkerman är präst i Gamla Uppsala församling, teckenspråkspäst och ansvarig för Här är jag-konfirmation, en konfirmandgrupp som passar särskilt bra för personer med intellektuella funktionsnedsättningar.

“MÖTET ÄR ETT MEDEL MOT INTOLERANS”

Hemgårdstanken och det nationella och internationella samarbetet är lika viktiga nu som någonsin. Det anser Ulla Bergqvist, ideellt engagerad fyrisgårdare och tidigare föreståndare under närmare 40 år. För henne är möten över gränserna ett viktigt medel mot intolerans och fördomar.

Ulla Bergqvist rör sig hemtamt i korridorerna på Fyrisgården. Sedan hon gick i pension för sex år sedan har hon fortsatt att komma hit flera gånger i veckan. Vävstugan är ett av hennes skötebarn, där hon tillsammans med Märta Lindholm ansvarar för att planera, sätta upp och klippa ner vävar. Ulla är också en av de drivande i Torsdagstrevligt, som arrangerar bland annat afternoon tea och kulturluncher.

Huset på Svartbäcksgatan 58, kallat Invaliden, är Fyrisgårdens fjärde hem, och det tredje som Ulla har verkat i. När hon började 1972 delade hemgården lokaler med

Svartbäckens förskola på Swedenborgsgatan.

Ulla kände inte alls till verksamheten när hon såg annonsen om att Uppsalas enda hemgård sökte en föreståndare på halvtid. Samtidigt kom jobbet litegrann som en skänk från ovan. Ulla hade året innan fått barn, tvillingdöttrarna Erika och Ulrika, och med den tidens dåligt utbyggda barnomsorg verkade det ogörligt att fortsätta pendla till Stockholm som hon dittills hade gjort. Ulla hade dessutom en lång erfarenhet av föreningsarbete i olika former, inte minst vid Norrlands nation under studietiden.

Ulla Bergqvist sökte och fick tjänsten. Så snart styrelsen beslutat att anställa henne blev Ulla kontaktad av den dåvarande föreståndaren Ragna Cato. Hon ville berätta för Ulla om hemgårdsrörelsen och den internationella settlementrörelsen.

– Så i 14 dagar satt jag i princip i hennes vardagsrum med henne, medan hon satte mig in i rörelsens historia och idéer. Det fick mig att känna att det här var något jag ville jobba med. Sedan trodde jag väl inte att det skulle bli i nästan 40 år, säger Ulla och skrattar.

Hemgårdstanken viktig

Ragna Cato hade varit Fyrisgårdens föreståndare i stort sett sedan starten 1941, så Ulla fick verkligen lära känna verksamheten från grunden. Ganska snabbt efter tillträdet på föreståndarposten började Ulla också besöka Stockholms hemgårdar. Besöken gav en djupare förståelse för hemgårdsrörelsen, påpekar Ulla, och många värdefulla kontakter.

Att Ulla stannade så länge på Fyrisgården förklarar hon med att hon hela tiden haft möjlighet att utveckla verksamheten. Men alla kontakterna och samarbetet med andra hemgårdar inom och utom Sverige bidrog också till att göra arbetet stimulerande, förklarar Ulla.

I och med att hon lärde känna folk i Stockholm kom Ulla tidigt in i Riksförbundet Sveriges Fritids- och Hemgårdars, numera Fritidsforum, arbete. Redan 1974 deltog Ulla i förbundets ombudsmöte, och mellan 1976 och 2002 satt hon i förbundets styrelse. Åren 1988 till 2002 var Ulla Bergqvist ordförande i Fritidsforum.

Dessutom har hon parallellt med arbetet på Fyrisgården också haft möjlighet att arbeta internationellt inom de internationella hemgårdsorganisationerna. Under några år var Ulla vice ordförande i IFS, International Federation of Settlement.

– Kombinationen av det lokala, det nationella och det internationella gjorde det spännande. Det hände väldigt mycket, fanns så mycket idéer och så mycket att hämta. Det gav inspiration att se hur människor i olika länder kunde utveck-

“Det är alldeles för lätt att snöa in i sina egna små cirklar. Då är det viktigt att titta på hur man förhåller sig i andra delar av världen.”

la hemgården utifrån sina förutsättningar, men med samma kärna som vi hade här, säger Ulla, som gärna vill slå ett slag för det internationella samarbetet.

– Det är jätte viktigt. Det är alldeles för lätt att snöa in i sina egna små cirklar. Då är det viktigt att titta på hur man förhåller sig i andra delar av världen, fastslår hon.

Tidigt ute

Ett område där Fyrisgården var tidigt att engagera sig bland hemgårdarna, både nationellt och internationellt, var satsningen på aktiviteter för personer med funktionsnedsättningar, främst intellektuella funktionsnedsättningar. Den startade och växte kraftigt under Ulla Bergqvists föreståndartid.

Ulla berättar att projektet tog sin början med att Fyrisgårdens styrelse och personal tillsammans utifrån stadgarna diskuterade olika tänkbara grupper som skulle kunna ha glädje av gårdens verksamhet. Gruppen fastnade just för personer med funktionsnedsättningar. Men lokalerna på Swedenborgsgatan hade stora brister i tillgänglighet, bland annat saknades en hiss. För att i möjligaste mån göra lokalerna tillgängliga bekostade Fyrisgården på egen hand en ramp ner till suterrängvåningens verksamhetslokaler.

I och med att tanken väckts och att man började hitta lösningar för att göra verksamheten tillgänglig för fler, fick Fyrisgården också kontakter bland andra som arbetade med villkoren för människor med funktionsnedsättningar. Och när Fyrisgården flyttade till Karl-Johansområdet och Svartbäcksgatan 54 fanns tillgänglighetsaspekten med från första början, och man kunde se till att lokalerna blev anpassade.

1988 startade Fyrisgården en eftermiddagsverksamhet för barn i årskurserna tre och fyra. I samarbete med landstinget kunde Fyrisgården integrera tre barn med funktionsnedsättningar. Fler kom till. När kommunen sedan valde att lägga ner sin verksamhet satsade man istället på avtalet med landstinget och öppnade fritids för fler unga med intellektuella

Ulla Bergqvist är med som volontär i många Fyrisgårdssammanhang. Här förbereder hon en kulturlunch.

funktionsnedsättningar. När ansvaret för skolbarnens fritidsverksamhet under 1990-talet lämnades över till Uppsala kommun hade Fyrisgården redan ett gott renommé och fick fortsätta med fritids berättar Ulla.

Mötesplatser en bristvara

I och med att behoven blev tydliga kom Fyrisgårdens verksamhet för unga och vuxna med funktionsnedsättningar också att växa och ta form. Vuxenfritids, Fantasia och showdansen kom alla till under Ulla Bergqvists tid som föreståndare.

– Det här har präglat Fyrisgården. Men för mig var det samtidigt viktigt att vi inte bara skulle bli en verksamhet för personer med funktionsnedsättningar. Då blir det segregation. Det måste finnas olika typer av aktiviteter som möts i

“Idag är det allt för många som, inte minst i sociala medier, slänger ur sig vad som helt utan att veta vad de pratar om. Då frodas ofta intolerans.”

de här lokalerna, säger Ulla.

För henne är just möten över gränser som ålder, kön, ursprung och funktionsnedsättningar livsnödvändiga.

– Idag är det allt för många som, inte minst i sociala medier, slänger ur sig vad som helt utan att veta vad de pratar om. Då frodas ofta intolerans. Är du vän med någon som har en funktionsnedsättning, eller bara någon som har en annan åsikt, då ökar respekten också för andra människor. Mötet är ett medel mot intolerans och för att uppnå ett samhälle som det känns bra att leva i.

Just mötesplatser som kan skapa respekt människor emellan är tyvärr en bristvara idag, konstaterar Ulla. Därför är det också viktigt att hemgårdarna förblir sådana mötesplatser istället för att rikta in sig bara på enstaka grupper som ungdomar, menar hon.

– Då tappar man en del i den ursprungliga settlementsrörelsen, fastslår Ulla, som anser att hemgårdstanken idag är minst lika viktig som när den föddes.

Ryssar bad om hjälp

Kopplingen mellan det lokala och internationella engagemanget blev för Ulla Bergqvist tydlig bland annat inom det Rysslandsprojekt som Fyrisgården arbetade med i många år. Det tog sin början med en freds- och miljöfestival 1989 i Murmansk som Fritidsforum ordnade tillsammans med andra freds- och miljöorganisationer. Festivalen följdes upp med en studieresa till Murmansk län i norra Ryssland där Ulla deltog.

– Där insåg vi att det inte fanns några människor med utvecklingsstörning ute i samhället, berättar Ulla, som tillsammans med de andra i sällskapet också besökte en skola för personer för funktionsnedsättningar.

För de ryssar som sedan besökte Sverige blev upplevelsen den omvända. De reagerade istället på att personer med funktionsnedsättningar var så synliga i Sverige. En rysk skolchef i den stängda staden Severomorsk vände sig därefter till Ulla för att få lära mer om hur man kunde arbeta med personer med funktionsnedsättning. Och kort därefter hade Fyrisgården satt samman en grupp och fått anslag för ett ut-

byte och kunskapsöverföring till de ryska kontakterna.

– Det var inte så fasligt mycket pengar, men vi var goda husmödrar allihop och fick pengarna att även räcka till resor för ryssarna, förklarar Ulla.

Det var början på ett samarbete med Severomorsk som pågick med Sidastöd ända fram till 2008. Projektet följdes upp med ett besök från Ryssland till Fyrisgården år 2014.

Ulla Bergqvist är tydligt stolt över Rysslandsprojektet, som hon menar bidrog till ett förändrat synsätt kring personer med funktionsnedsättningar hos ryssarna.

– Attitydförändringen var det absolut viktigaste resultatet, säger hon.

Konkret kunde också projektet ge praktiska verktyg till de ryska lärarna och övrig personal, till exempel för hur bilder kan användas i undervisningen. De ryska lärarna hade lång vana vid att göra sitt eget undervisningsmaterial, så när de väl förstätt idéerna gick det snabbt att omsätta dem i praktiken.

Också för Fyrisgården gav arbetet många lärdomar.

– Vi skulle leverera något till ryssarna som kunde passa deras förhållanden. Det innebar att vi var tvungna att skärskåda vår egen verksamhet. Det blev ett slags pågående seminarium, konstaterar Ulla, som tror att projektet på detta vis bidrog till Fyrisgårdens goda rykte när det gäller just verksamhet för personer med funktionsnedsättningar.

Möttes över gränser

Ulla har svårt att peka ut någon enstaka händelse eller något projekt som det roligaste under hennes nästan 40 år på

Fyrisgården.

– Det är ju så jättemycket, utbrister hon när hon får frågan.

Men en sak dyker ändå ganska snabbt upp. Ulla hade när hon kom till Fyrisgården på 1970-talet inte haft särskilt mycket kontakter med äldre kvinnor. På Fyrisgården fick hon det. Hon upptäckte en skara kvinnor som själva ansåg att de inget kunde.

– Men de kunde ju massor av fantastiska saker! Vävning, sömnad, folkdräkter, odla lin och allt möjligt. Jag blev helt fascinerad, säger Ulla.

Samtidigt hade intresset börjat vakna hos många yngre kvinnor för hantverk. Ulla såg här en stor och viktig uppgift: att sammanföra de båda grupperna så att kunskapen skulle gå vidare. Under ett antal år prövade man det mesta inom hantverk som vävning, spånad, linberedning och korgmålning.

– Det gjorde att de här yngre kvinnorna fick en helt annan respekt för de äldre än innan. Och de äldre kvinnorna, de växte när de såg att de kunde lära ut. Det var jätteroligt!

År 2010, efter 38 år på Fyrisgården, lämnade Ulla Bergqvist över rodret på Fyrisgården till Maria Matilainen. Hon har fått mer tid till att vara mormor, ett uppdrag hon trivs med och gläds åt. Men Fyrisgården fortsätter att vara en viktig del i hennes liv.

– Fyrisgården är som en del av mitt liv. Jag känner ju så många människor här, säger Ulla med total självklarhet.

ULRIKA ÖSTER

Fyrisgården, Swedenborgsgatan under 1970-talet. Ulla Bergqvist, längst till vänster, Ulla Råbock och Stina Zetterberg tar en paus i arbetet med en utställning.

Fyrisgården 75 år

Från ungdomsproblem till kommunala uppdrag

Fyrisgården fyller 75. Det är en anseelig ålder, även om många hemgårdar är äldre. Samhället har ändrats en hel del på dessa år. Det har även Fyrisgården gjort. Följ med på en snabb och något svepanade genomgång av Fyrisgårdens långa historia.

1940-TALET: UNGDOMSPROBLEM OCH BEREDSKAP

Ovan: Fyrisgården, Järnbrogatan 13

1940-TALET är en tuff period i Uppsala som i resten av Sverige. Landet är fortfarande fattigt och klyftorna mellan människor stora. Krigsårens varubrist och ransonering och att hundratusentals män är inkallade för att försvara Sveriges gränser gör inte situationen lättare för alla trångbodda familjer i Uppsalas arbetarstadsdelar. De unga kan inte umgås i hemmen och rädslan är stor för vad de kringdrivande ungdomarna ska ta sig för.

En hemgård, efter mönster från den internationella hemgårdsrörelsen och Sveriges första hemgård Birkagården kan kanske förbättra situationen. Det anser i alla fall den kommitté som börjar arbeta för att skapa en trivsamt öppen miljö, där människor kan både mötas och bildas.

KOMMITTÉNS IDÉ vinner gillande hos stadens styrande. Den 13 november 1941 öppnar Fyrisgården officiellt. I praktiken har verksamheten varit igång sedan april samma år, i en dragig och rivningshotad lägenhet i Dragarbrunnskvarteren.

Så vad gör man på den nyöppnade hemgården i Uppsala? På programmet står en rad bildningscirkelklar i bland annat psykologi och språk, men också teater, foto, musik i olika former, fågelskådning och slöjd. Verksamheten för barn och unga är könsuppdelad, med olika klubbar för pojkar och flickor.

GANSKA SNART tränger sig också kriget på i form av finska krigsbarn som evakuerats till Uppsala. På Fyrisgårdens förskola får de mötas, leka och tala sitt eget språk en gång i veckan. Gården, med föreståndarinnan Ragna Cato i spetsen, inbjuder också till samtalsgrupper, först för mödrar och sedan även för gifta och förlovade par. Det går också bra att bara komma och läsa eller lyssna på musik om kvällarna.

FOTO: UPPSALA-BILD (HÄMTAD FRÅN DIGITALT MUSEUM)

1950-TALET:

FOLKHEMMET ORGANISERAS

SÅ BLIR DET 50-TAL. Sverige, som klarat sig ifrån kriget, blir allt mer välmående. Ransoneringen är över, och folkhemmet börjar byggas på allvar med en rad sociala reformer.

På Fyrisgården fortsätter arbetet med studiecirklar och öppen verksamhet parallellt. Slöjd och handarbete är viktigt, men också folkbildning i olika teoretiska ämnen som språk. Föräldrar kan gå på kurs i engelska och kanske komma ikapp sina barn som lär sig språket i skolan.

Fortfarande är mycket verksamhet könsuppdelad, men man riktar sig också till unga familjer med en studiecirkel i att sätta bo.

UNDER 50-TALET börjar pensionärer och deras livsvillkor diskuteras i samhället. Fyrisgården hakar på och startar De gamlas klubb, senare omdöpt till Fredagsglädje. Mer tveksamma är lokaltidningarna till den kurs i make up för unga flickor som drar igång under 50-talet. Är det verkligen vad en hemgård ska syssla med? Bland ungdomarna gör kursen dock succé, och den får en oväntad efterföljare i "Mammornas make up-kurs", när tonåringarna tröttnat på att lära sina mammor hur man använder mascaran. 1957 skaffar Fyrisgården TV, som ett sätt att behålla besökare som man annars riskerar att förlora.

UNGERN SKAKAS av politiskt tumult och många ungre flyr. Nu är det ungerska istället för finska som talas på Fyrisgården, när flyktingar samlas där för att prata med varandra och med svenskar.

Besökarna gillar Fyrisgården, det är tydligt. Ändå är det kämpigt att få ekonomin att gå ihop under 50-talet. Hemgårdstanken verkar inte riktigt ha fått stöd hos makthavarna, som snålar med anslagen.

De gamlas klubb, senare Fredagsglädje.

FOTO: UPPSALA-BILD (HÄMTAD FRÅN DIGITALT MUSEUM)

Tonårsstil på Fyrisgården" - kursledaren Margareta Backeman med Kristin Nylén och Monica Holmquist på Fyrisgården, Uppsala mars 1961

1960-TALET: KONKURRENS FRÅN UNGDOMSGÅRDARNA

60-TALETS KALLA KRIG och politiska radikaliseringsförmår inte rubba Fyrisgården. Här fortsätter människor att samlas för studiecirklar, schack, fågelskådning och bordtennis. Det dansas också, vid populära danskvällar. De populära sminkkurserna fortsätter.

Dans och annan verksamhet som lockar många människor blir lättare att ordna när Fyrisgården 1964 flyttar till lokaler i Svartbäckens barnstuga på Swedenborgsgatan. På övervakningen finns nämligen en stor samlingshall. Dessutom blir det mindre dragigt och lättare att värma upp. Skeptiker anser dock att gården nu hamnar för långt från sta'n.

I Grekland genomförs en statskupp 1967. Under de sju juntaåren kommer många greker till Sverige, som flyktingar men också som efterfrågad arbetskraft. I Uppsala blir Fyrisgården förstas träffpunkt för dem. Många fyrisgårdare är också engagerade i kampen mot apartheid i Sydafrika, och teatergruppen inleder ett samarbete med Uppsalas Sydafrikagrupp.

MUSIK ÄR VIKTIGT på Fyrisgården, men man saknar ett piano. En anonym donation från "Gumman och gubben i skrubben" löser problemet. Pianot invigs med musikafton.

Ekonomiskt är situationen fortsatt kärv. Uppsala har som många andra städer nu börjat bygga upp fritidsgårdar för att ge tonåringarna något att göra. Beslutsfattarna verkar inte riktigt förstå hur de ska placera in Fyrisgården, som lockar många unga, men ändå inte är en fritidsgård, i ekvationen. Mindre anslag blir det hur som helst, när fritidsgården Tunet i Svartbäcken har byggts.

Historiken fortsätter på s. 16

FYRISGÅRDENS

Riksförbundet Sveriges hemgårdar bildas.

Andra världskriget bryter ut

Fred

Koreakriget startar.

Den första svenska charterresan till Mallorca.

1937

1939

1941

1942

1945

1950

1953

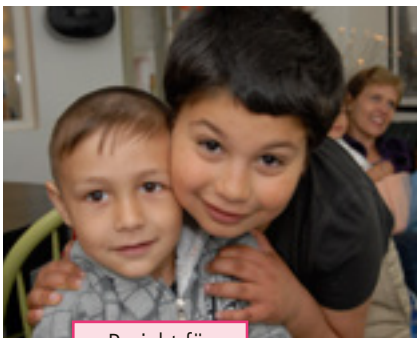

Fyrisgården öppnar på Järnbrogatan 13.

Ragna Cato tillträder som föreståndare och stannar i nästan 30 år.

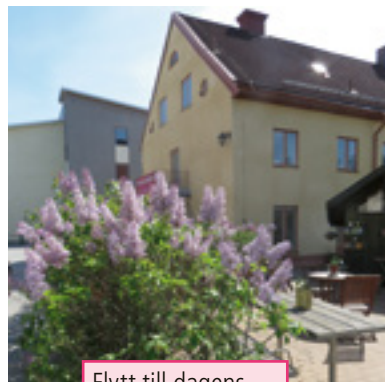

Första sminkkursen för tonårsflickor.

Projekt för EU-migranter. Vuxenfritids stänger.

Daglig verksamhet startar.

Flytt till dagens lokaler på Svartbäcksgatan 58. Fyrisgården tilldelas Uppsala kommuns kvalitetspris.

Första Love Party-showen.

Vuxenfritids startar.

Legogruppen startar.

Lovepartycamp startar.

Afternoon tea startar. Maria Matilainen tillträder som ny verksamhetschef

Dialogforum startar.

Ungdomshelg startar.

Kulturluncherna startar.

2016

2015

2014

2013

2011

2010

2009

2004

2001

1999

1997

19

130 dödas i flera terrordåd i Paris.

Anders Behring Breivik dödar drygt 80 personer i Norge.

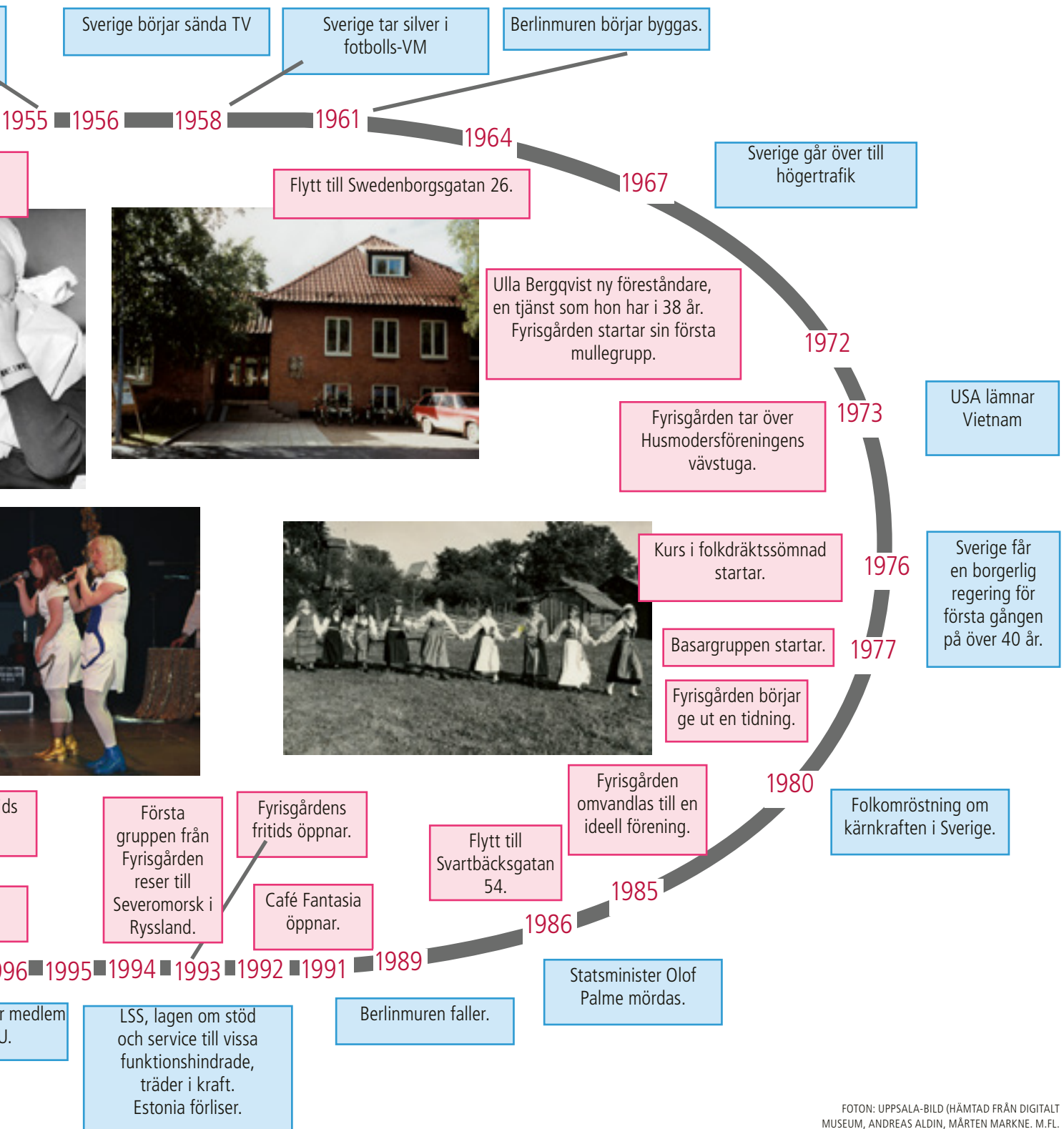
Runt 300 000 människor dör i en tsunami i Asien.

Terrordåden mot World Trade Center

Nato bombar Kosovo.

Sverige blir medlem i EU

75 ÅR I ÅRTAL

FOTON: UPPSALA-BILD (HÄMTAD FRÅN DIGITALT MUSEUM, ANDREAS ALDIN, MÅRTEN MARKNE. M.FL.

Deltagare i Fyrisgårdens cirkel i folkdräktssömnad samlade på Disagården, Gamla Uppsala.

1970-TALET: NYSTART FÖR BÅDE NATUR OCH KULTUR

PÅ 70-TALET har Sveriges industrialisering börjat gå riktigt långt. Sverige vill vara världens modernaste och mest rationella land, där allt vägs och mäts och bedöms av myndigheter för att säkerställa att man fattar riktigt rationella beslut.

Som en motreaktion kommer den gröna vägen. Många människor längtar bort från stadslivet, efter en enklare tillvaro på landet. Med gröna vägen kommer intresset för odling och hantverk tillbaka. Det får blomma upp till fullo på Fyrisgården, där Ulla Bergqvist 1972 tar över som föreståndare.

1973 TAR FYRISGÅRDEN över Husmodersföreningens vävstuga. Andra populära aktiviteter är växtfärgning, knyppling, folkdans och linodling. Folkkulturen och gamla traditioner lyfts fram, och 1976 startar den första kursen i folkdräktssömnad. Grannskapsarbete är en annan viktig del av 70-talets verksamhet. Bland annat samlas en föräldragrupp på hemgården för att driva frågan om bättre barnomsorg i Svartbäcken.

DET HÄNDER OCKSÅ MYCKET NYTT FÖR BARNEN. En intensiv debatt om hälsovådliga färgämnen i godis leder till att Fyrisgården startar en kurs i alternativt godis för barn. Det allt starkare miljöintresset tar sig formen av en mullegrupp med start 1977.

DEMOKRATI OCH MEDBESTÄMMANDE är stora frågor under 70-talet, och nu börjar vissa ifrågasätta att Fyrisgården drivs som en stiftelse, med mindre möjlighet till inflytande än vad en förening skulle kunna ge. Medelvägen blir att bilda en stödförening, med tanken att den så småningom ska ta över driften.

1980-TALET: SAMARBETENAS ÅRTIONDE

REDAN 1976 fick Sverige sin första borgerliga regering på över 40 år. Under 1980-talet bli det allt tydligare att samhällsdebatten svängt. Den starka staten och begrepp som solidaritet börjar utmanas av uppmaningar att "satsa på dig själv".

Vis av erfarenheten av att lita till en osäker samhällsfinansiering börjar Fyrisgården nu att vända sig till många andra aktörer. Föreningar, företag, skola och kyrka i Svartbäcken samarbetar, med Fyrisgården som ett nav.

Samtidigt blir det lättare att ha goda relationen till kommunen, när Fyrisgården 1986 flyttar till Svartbäcksgatan och Karl-Johansområdet, där också kommunalförvaltningen håller till. Det lokala samarbetet tar sig bland annat formen av ett kulturtält vid Fyrishov 1989, där Fyrisgården är en av initiativtagarna.

80-TALET MARKERAR också starten för Fyrisgårdens satsning på att nå personer med funktionsnedsättning. 1987 startar musikteaterprojektet Fantasia. Den första teatergruppen, ungdomar och unga vuxna med intellektuella funktionsnedsättningar, sätter igång året efter. Ulla Bergqvist väljs till ordförande i Sveriges fritids- och hemgårdars organisation, och försöker där intressera andra hemgårdar för att inkludera funktionsnedsatta.

Ulla Bergqvist vid Kulturtältet 1989.

1990-TALET: FYRISGÅRDEN SPRIDER LOVE PARTY ÖVER VÄRLDEN

1990-TALET VÄNDER UPP OCH NER på den världsbild som härskat sedan andra världskrigets slut. Berlinmuren, symbolen för uppdelningen av Europa och världen, rivs 1989, och Sovjetunionen faller samman. Demokrati och marknads ekonomi känns som eviga vinnare i den historiska makt-kampen. Ekonomin globaliseras allt snabbare och internet, av somliga avfärdat som en ”fluga”, erövrar världen.

ÄVEN PÅ FYRISGÅRDEN lämnar globaliseringen tydliga spår. Flera internationella projekt dras igång, bland annat ett lång-livat samarbete med den stängda flottstaden Severomorsk på Kolahalvön. Genom studiebesök, samtal och utbildning försöker Fyrisgården ändra attityden till personer med funktionsnedsättning i Severomorskområdet.

SAMTIDIGT FORTSÄTTER den egna verksamheten för personer med funktionsnedsättningar att växa. 1992 startar ungdomsfritids på uppdrag av Uppsala kommun. 1997 bjuder fritids på sin första rockshow. 1999 får showerna ett namn som hänger med länge: Love party. Fantasiprojektet får under 90-talet en uppföljare i Fantasiateatern, som spelar en rad pjäser under några år, och 1996 startar vuxenfritids.

Det övriga ungdomsarbetet har hela tiden funnits med på Fyrisgården. Under 90-talet satsas det särskilt på tjejerna. Den öppna verksamheten, ungdomscaféet 54:an kämpar dock lite i motvind. Besökarna sviker, och de som kommer ställer tidvis till med en del trassel.

FOTO: MICKE PETERSSON

Ulrica Backlund och Ulla Bergqvist tar emot Uppsala kommuns kvalitetspris.

2000-TALET: LSS-EPOKEN BÖRJAR

2000-TALET innebär slutet på 90-talets ibland naiva framtidsoptimism. Demokratien verkar inte alls vinna allas hjärtan i världen. Istället får demokratierna sina törnar av våldsamma terrorangrepp, som den 11 september 2001, när två kapade flygplan kraschar in i World Trade Center i New York. Internet fortsätter att växa, men det finns betydligt mer porr, våld, kommersialism och grumliga åsikter där än den folkbildning och den kultur som man drömt om.

KANSKE ÄR DET INTERNETS alla möjligheter som gör det allt svårare att locka unga till Fyrisgården. En annan verksamhet, den för personer med funktionsnedsättningar, växer desto snabbare. 1994 års lag LSS, om stöd och service för vissa funktionshindrade, har lagt en grund för nya rättigheter och möjligheter för personer med funktionsnedsättningar. En grupp som tidigare varit hänvisad till hemmen och till institutioner kommer ut i samhället.

Det märks på Fyrisgården. Under 00-talet startar hemgården bland annat ungdomshelg för unga med funktionsnedsättning, förmedling av ledsagare, discon för personer med funktionsnedsättningar och Måndagscafé för samma grupp. På fritids fortsätter Love party-arbetet. I takt med alla nya satsningar växer antalet anställda på Fyrisgården.

FYRISGÅRDENS TEATERVERKSAMHET blomstrar också, med några uppmärksammade uppsättningar i Uppsala. Torsdagstrevligt, en uppdaterad version av De gamlas klubb, ser också dagens ljus.

2009 flyttar Fyrisgården till sina nuvarande lokaler på Svartbäcksgatan 58. Samma år får man ta emot Uppsala kommuns kvalitetspris.

Forts. på s. 18

2010-TALET: LAGSTYRNING OCH VÄGVAL

OCH SÅ ÄR VI nästan framme vid idag. Fyrisgården lever sitt liv i en allt otryggare och rörligare värld, med stora flyktingströmmar, och tilltagande diskussioner om vad staten egentligen ska ansvara för, individens eget ansvar för sitt liv och vad vi har råd med.

På Fyrisgården fortsätter den lagstyrda verksamheten, på uppdrag av kommunen, att ta stor plats. 2011 startar Daglig verksamhet lite smygande, för att sedan växa till dagens sju arbetstagare. Andra uppdragsverksamheter lägger ned, som ledsagningen, vuxenfritids och Ungdomshelg. När verksamheter stänger minskar också personalstyrkan.

2010 TILLTRÄDER MARIA MATILAINEN som verksamhetschef. Maria är socionom, en kompetens som behövs när de lagstyrda uppdragsverksamheterna inom LSS och socialtjänstlagen växer. Kraven på formell kompetens blir också allt tydligare när Uppsala kommun formaliserar sitt förhållande till Fyrisgården och andra aktörer med LSS-uppdrag, och börjar handla upp verksamheten enligt lagen om offentlig upphandling.

INOM FÖRENINGSVIRKSAMHETEN prövas flera nya aktiviteter på Fyrisgården. En del består än, som afternoon tea, andra blir mer kortlivade som babysång och föräldracafé. Globaliseringen och EU-medlemskapet sätter sin prägel, när Fyrisgården

2014 drar igång ett projekt för barn till EU-migranter. Den öppna verksamheten för personer med funktionsnedsättningar, som Camp Fyrisgården, Fantasia och discon fortsätter att locka många människor. Fyrisgården är nu en självklar mötesplats för personer med intellektuella funktionsnedsättningar.

PRECIS SOM MÅNGA ANDRA organisationer tvingas Fyrisgården idag att reflektera över sin roll och sitt förhållande till det offentliga. Går det till exempel alltid ihop att vara en öppen mötesplats för alla, och samtidigt leva upp till högt ställda krav på en LSS-verksamhet? Frågan har inget självklart svar och lär kräva en hel del diskussioner.

ULRIKA ÖSTER

Hur kan Fyrisgården utvecklas för att bli en ännu bättre mötesplats? Läs på sidorna 20-22 vad några medlemmar svarar.

FOTO: ANDREAS ALDIN

My Gyllenspetz trivs på Fyrisgården

Och detta hände i världen 1941

- Andra världskriget pågår för fullt. Våren 1941 ockuperas Grekland och Jugoslavien av Tyskland samtidigt som Bulgarien ansluter sig till axelmakterna.
- Den 22 juni bryter Hitler den tysk-sovjetiska icke-angreppspakten, som hade ingåtts i augusti 1939. Tyska trupper invaderar Sovjetunionen och tar under hösten kontroll över stora delar av landet. Röda armén drivs ut ur Estland, Lettland och Litauen. De tre länderna blir istället ockuperade av Tyskland. Sovjetunionen byter sida och blir en del av den västeuropeiska alliansen mot Tyskland.
- Finland förklarar krig mot Sovjetunionen på Tysklands sida, och det så kallade fortsättningskriget inleds. 80 000 finska barn hamnar under andra världskriget hos fosterfamiljer i Sverige.
- I december 1941 går även Japan in i kriget genom att anfälla bland

annat USA. Också Hitler förklarar kort därefter krig mot USA, vilket innebär att det tidigare neutrala USA nu är i krig både i Asien och Europa.

- Den 31 juli 1941 utfärdar Hermann Göring en skriftlig order till SS, att förbereda en

Julfirande på Upplands Regemente 1941

FOTO PAUL SANDBERG (HÄMTAT FRÅN DIGITALT MUSEUM)

Hände på Fyrisgården 1941

Program för FYRISGÅRDENS verksamhet

Hösten 1941 - Lokal: Järnbrogatan 13

Studiecirklar:

1. Föreningsliv och ungdomsarbete.
Torsdagar kl. 19–21.
Ledare: Läroverksadjunkt Carl Cederblad.
Pris per termin 3 kr. *Thunberg, Sören*
2. Lär känna Din stad.
10 föreläsningar med demonstrationer ute i staden.
Ledare: Landsantikvarie Nils Sundquist.
Varannan tisdag kl. 19,30. Första samlingen tisdagen den 23 sept. kl. 19,30 i Hengården.
Pris per termin 4 kr.
3. Tyska till hushåll. *1931-21*
Tisdagsmorgn fredagar kl. 20–21.
Ledare: Fil. mag., fru Ulla Frykberg.
Pris per termin 4 kr.
4. Engelsk nybörjarkurs. *1930-21*
Måndagar och fredagar kl. 20–21
Ledare: Fil. lic., fröken Ingegärd Sawe.
Pris per termin 4 kr.
5. Psykologi.
Onsdagar kl. 19,30–20,30.
Ledare: Fru Ragné Kjellberg.
Pris per termin 3 kr.

Hösterterminen börjar fredagen den 19 sept. Anmälningar mottagas fr. o. m. måndagen den 15 sept. dagligen kl. 18–21.

Klubbar och arbetsgrupper:

6. Träslöjd. »Gör det själv!»
Måndagar och torsdagar kl. 19–21.
Ledare: Herr Herb. Ahlqvist.
Pris per termin 4 kr.
7. Klädsömnad.
Måndagar och torsdagar kl. 19–21.
Ledare: Fröken Aina Öhman.
Pris per termin 4 kr.
8. Arbetsgrupp för pojkar (15–16-åringar).
RADIOTEKNIK. *Feld*
Instruktör: Fil. kand. Sig. Anders Basilier.
9. Teatercirkel. *Ornst. Falkner 1930*
10. Ev. handbollslag för pojkar.
11. Flickklubb för 11–12-åringar.
12. Pojklubb för 11–12-åringar.

Ungdomar över 17 år äga tillträde till nos 1, 2, 5; över 14 år till 3, 4, 6, 7, 9 och 10.
För samtliga deltagare i cirklar, klubbar och grupper anordnas ett samköm i månaden.
LÄSRUMMET öppet vardagar kl. 18–22.

tel 8744

”slutgiltig lösning av judefrågan”.

- Danmark och Norge är ockuperade av Tyskland. I Sverige råder beredskap. Från 1939–1945 är mellan 150 000 och 300 000 svenska män inkallade i försvaret.
- Efter Tysklands angrepp mot Sovjetunionen år 1941 medger den svenska regeringen transitering av en fullt utrustad infanteridivision bestående av 15 000 tyska soldater, den så kallade Engelbrechtdivisionen, från Norge till Finland. Transiteringen äger rum mellan den 25 juni och 12 juli 1941. Det krävs 105 tåg för att transportera divisionen genom Sverige och genomfarten bevakas av 15 000 svenska soldater.
- Den första ransoneringen har trätt i kraft i mars 1940 (kaffe och te). Socker ransoneras i april samma år och därefter följer de flesta

livsmedel liksom bensin, ved etcetera i snabb följd.

- Vaksamhetskampanjen, startas den 21 november 1941. Symbolen En svensk tiger skapas av Bertil Almqvist.

”En svensk tiger” anspelade både på vikten av att hålla tyst om försvarshemligheter, och att svenskarna ska uppträda modigt som tigrar.

Så kan Fyrisgården bli ännu bättre

I 75 år har Fyrisgården varit en uppskattad mötesplats för Uppsalaborna. Att det har varit så beror mycket på att hemgården hela tiden har varit beredd att anpassa sig till förändringar i samhället och fånga upp nya grupper. Så vad händer nu? Mötesplatsen har frågat några medlemmar och besökare om hur de vill att Fyrisgården ska utvecklas.

Hur kan Fyrisgården utvecklas och bli ännu mer av en mötesplats för alla?

Gun Wester, Torsdagstrevligt

En möjlighet att titta in spontant och ta en kopp kaffe när som helst, på promenaden till exempel. Det vore ett varmt välkomnande.

Kwöstan Hamsaleh, Camp Fyrisgården

Jag gillar att spela spel, det vill jag göra.

Agneta Bykvist Hedlund, ordförande Fyrisgården

Genom att känna av vad som ligger i tiden, lyssna på medlemmarna och andra människor runt omkring oss. Vi ska ta med oss det som är bra från förr men inte vara rädda för nytänkande!

Hampus Smedberg, Linnéa Bremer och Lisa Dankel, fritids
Vi gillar att måla och rita, det vill vi ha mer av.
Jag vill ha målarböcker. (Lisa)

***"Något skapande-
projekt vore roligt.
Jag tycker om
att skapa."***

Joel Carlstedt, anställd Camp Fyrisgården
Fyrisgården är redan en väldigt bra
mötesplats. Men för att kunna utveck-
las så kanske vi skulle försöka få kon-
takt med ännu flera olika målgrupper
som kanske inte känner sig så "hem-
ma" i dagens samhälle och välkomna
dem in till våra lokaler.

Anna Hedlund, Daglig verksamhet
Något skapandeprojekt vore roligt. Jag
tycker om att skapa.

Forts: Så kan Fyrisgården bli ännu bättre

**"Att vi kan sam-
arbeta med olika
aktörer som fören-
ingar och företag."**

Inga-Lill Eriksson, styrelsen och
Torsdagstrevligt

Fyrisgården har tidigare varit ett slags nav för alla möjliga samarbeten i Svartbäcken och Luthagen. Det vore bra om vi återupptog det, att vi kan samarbeta med olika aktörer som föreningar och företag, och samlas här. Nu har vi ju också bron över ån som underlättar kontakten med Luthagen.

Medlemstidningen viktig för att sprida info om vår verksamhet. Jag tror inte att bara sociala medier räcker. Annonser i Luthagsnytt, familjeaktiviteter och odlingsprojekt är andra förslag.

My Gyllenspetz, Daglig verksamhet
Jag vill gärna ha möten. Jag tycker om att prata om mat och vad som är nyttigt, som frukt och grönsaker.

**"Vi måste öka
kännedomen
om Fyrisgården."**

Ewa Johansson, Fyrisgårdens styrelse
Jag känner spontant och har känt så i många år att vi måste öka kännedomen om Fyrisgården. Väldigt många personer som man pratar med har inte hört talas om den fantastiskt fina verksamhet som pågår här, i underbart hemtrevliga lokaler dessutom.

LEGO ÄR LEKFULL KONST

Daniel Eggens beskriver sig själv som en 45-årig Luthagenbo med Lego som en stor hobby. Sedan kursstarten i september är Daniel ledare för Fyrisgårdens Legogrupp. Här är han med Kjeld Kirk Kristiansen, ägare till Lego och barnbarn till dess grundare (Daniel till höger).

Allt du vill skapa kan du skapa i Lego. Det menar Daniel Eggens, hängiven Legobyggare och ny ledare för Fyrisgårdens Legogrupp. Självs bygger han helst landskap.

Berätta om ditt legobyggande!

– Jag höll på med Lego som barn upp till tolvårsåldern. Sedan kom min ”dark age” som vi brukar säga ända tills jag började bygga med mina barn för tio år sedan. För sex-sju år sedan återupptog jag byggandet seriöst. Jag är med i organisationen Svebrick och har byggt en massa och ställt ut i Sverige och Danmark. Jag har även arrangerat några utställningar i Uppsala. Helst bygger jag hus och landskap, både nu-tida och medeltida.

Vad är det som är så roligt med Lego?

– Jag har alltid hållit på med skapande i olika former. Lego ser jag som ett slags konstnärsmaterial, ett medium för att skapa. Det har den stora fördelen att man kan skapa rätt fritt, fast förstäs

inom de ramar som själva legobitarna ger. Skapandeprocessen är det roliga. Det blir en konstform, om än lekfull. Dessutom är det roligt att nästan alla har en anknytning till Lego, genom sina barn eller att de har byggt själva. Alla känner till Lego.

Sedan är det förstas klart att det också finns en attraktion i att förverkliga drömmar från barndomen, bygga sådant man drömde om då, och som man nu har andra möjligheter att göra.

Hur är det att leda Fyrisgårdens Legogrupp?

– Vi har kommit igång nu. Deltagarna har oftast ganska klara bilder av vad de vill bygga, så hittills har de mest fått skapa på egen hand. Jag försöker att inte styra annat än genom positiv feed-

back. Men de ska också få lite uppgifter. Nu har de till exempel fått i uppdrag att bygga en svårare modell efter beskrivning. En och en halv timme går fort när de kommer igång. Deltagarna verkar ha kul. Och det har ju jag också. Det är en bra grupp och vi har fått en bra start.

Till sist, har du några tips till den som vill bli en riktigt duktig Legobyggare?

– Det gäller att bygga på och utmana sig själv. En sak som jag tror har bidragit till att Lego blivit så populärt bland vuxna nu är Internet, där man kan hitta mycket. Så titta runt på nätet och hitta idéerna, och så utmana dig själv. Slutligen ska man hitta något som man själv tycker är roligt att bygga. För finns det något man vill göra, så kan man göra det i Lego.

Kulturlunch

Eileen berättade om en resa i hunger och skräck

I boken *Måndagar med Kerstin* berättar Eileen Rönnlund Holmgren om flera generationers utsatthet och fattigdom, och om en uppväxt i hunger och skräck. Vid oktober månads kulturlunch läste Eileen ur boken, och berättade om sitt och sina föräldrars liv.

Hunger och skräck gick som en röd tråd genom Eileen Rönnlund Holmgrens liv – och hennes föredrag. Två av hennes syskon dog som en följd av svält och undernäring. Eileen själv har fortfarande minnet av hunger i kroppen.

– Under åren i Gällivare upplevde jag aldrig mättnad. Första gången jag fick äta mig mätt var när vi flyttat till Uppsala 1958, berättade Eileen, och konstaterade att den yttersta nöden inte behöver sökas särskilt långt tillbaka i vår historia.

Styrde med kniven

Eileen Rönnlund Holmgren är född 1947, och uppväxt i Gällivare. Hennes mor födde nio barn, men två dog alltså tidigt. Familjen var fattig, så fattig att de inte hade tillräckligt med mat.

Skräcken i livet stod moderns förste man, de åtta halvsyskonens pappa, Nils-Petter för. Han var alkoholist och misshandlade både sin hustru och sina barn.

– Nils-Petter styrde familjen med livremmen, knytnävarna och den alltid vässade kniven, berättade Eileen.

Den som drabbades allra värst av Nils-Petters våld var Eileens mor, Sara Ranta Rönnlund. Hon var, enligt Eileen, en oändligt stark och mycket begåvad kvinna.

– Min mor var samekvinna, eller lappkvinna som hon själv sa. Hon fick ingen utbildning utöver en månad i nomadskola, men hon lärde sig på egen hand två språk, finska och svenska, sa Eileen.

Saras styrka blev tydlig 1942, när hon mitt under brinnande krig och med sex barn att försörja, skilde sig från maken Nils-Petter. Hon stod fast vid sitt beslut, trots att prästen avrörde och förklarade att hon skulle få sin belöning ovan där. Sara insåg att hennes eget och barnens liv var i fara om hon lät Nils-Petter stanna kvar.

Men varken skilsmässan eller det faktum att Nils-Petter redan hade en ny kvinna, kunde hindra honom från att terrorisera familjen. Inte förrän Sara 1945 tog emot en man som inneboende i huset bröts Nils-Petters skräckvälde. Mannen, Arvid Zackeus Rönnlund, blev så småningom Saras make och Eileens far.

Pappa var ljuset

– Efter ett föredrag kom en åhörare fram och sa till mig att jag måste berätta om ljuset också. Så det gör jag nu. Ljuset var min pappa. Tills han dog gav han omsorg och närhet, berättade Eileen.

Att pappa Arvid tog ett ovanligt stort ansvar för sin lilla dotter blev tydligt när Eileen talade om sin bok på biblioteket i Gällivare. Gamla gruv-

“Pappas död innebar att jag flyttade från trygghetsvärlden till otryggheten.”

arbetare berättade då att de mindes Eileens far, eftersom han ägnade sig åt ”kärringgöra” när han tog hand om dottern.

Arvid var änkling och hade förlorat allt när han kom till Gällivare. När hans första hustru dog 1942 omhändertog kommunen hans fyra barn, och placerade dem först på barnhem och sedan i fosterhem. Inte så konstigt att han slösade kärlek på lilla Eileen.

Det var inte bara Eileen som njöt av åren med Arvid. Även Sara och syskonen fick äntligen lugn och trygghet i sitt hem. Men friden tog slut när pappa Arvid dog 1953.

– Pappas död innebar att jag flyttade från trygghetsvärlden till otryggheten. Hungervärlden kände jag redan. Men nu blev vi ännu fattigare, berättade Eileen för de djupt gripna kulturlunchgästerna.

Den stora otryggheten stod Nils-Petter förstas för. När ingen man längre fanns i huset kände han sig fri att åter ta sig in för att slå, skrämja och plåga familjen.

Flytt räddade

Räddningen blev att flytta. 1958 lämnade Sara, Eileen och de syskon som fortfarande bodde hemma Gällivare för Uppsala. Det var en flytt mer ifrån något än till något. Men mamma Sara hade också planer för sin yngsta dotter. Hon skulle få ta studenten och studera, så som mamma Sara själv aldrig fick. För att nå dit arbetade Sara 17 timmar om dagen med tre olika arbeten.

Planerna gick i uppfyllelse, Eileen kunde studera. Och så småningom

fick även Sara chansen att göra något hon drömt om. Samma år som Eileen tog studenten blev Sara pensionär. Nu fick hon pengar utan att arbeta och tid att skriva. 1971 gav hon ut boken Nådevalpar. Det blev sammanlagt fyra böcker för Sara, romaner som fick mycket uppskattning och uppmärksamhet under 1970-talet.

Sprungit fort

Eileen gick så småningom i mamma Saras fotspår och gav ut en bok, som hon läste delar av vid kulturlunchen. Men först valde Eileen, som fått sitt namn efter Gällivares enda socialarbetare, att bli socionom för att hjälpa andra. De egna traumana hade hon inte tid eller lust att ta tag i. Inte förrän hon var tvungen. Efter att i en lång period ha arbetat 70 timmar i veckan kollapsade Eileen på Arlanda, sjuk av utmattning. Då hade hon hela sitt vuxna liv lidit av mardrömmar, om hotande män och om att mamma tynade bort och försvann.

– Jag har sprungit fort på livets väg och aldrig tittat bakåt. Tänkt att min historia kunde jag inte göra något åt. Men historien kom ikapp mig när jag var försvarslös – på natten när jag sov, konstaterade Eileen.

Terapi gav skrivande

Efter kollapsen gick Eileen motvilligt till en psykolog: Kerstin. Det är hon som har lånat sitt namn till boken Måndagar med Kerstin. I sex års tid blev hon Eileens allierade i bearbetningen av alla barndomsupplevelserna. Det var också Kerstin som uppmanade Eileen att börja skriva, som ett sätt att bearbeta. Ur det terapeutiska skrivandet föddes lusten att ta reda på mer och även berätta för andra.

ULRIKA ÖSTER

Eileen Rönnlund Holmgrens bok Måndagar med Kerstin kan beställas från förlaget Axplock, <http://www.axplock.se/>.

ALLSÅNGSLUNCH VÄCKTE GLÄDJE

Körsång är bra för både hälsan och immunförsvaret, visar forskningen. Kanske var det därför som september's kulturlunch med allsång kändes som rena vitamininjektionen. Åsas gyllene soppa bidrog också till välmåendet.

Gun och Britt från Fyrisgårdens huskör Örontröst tog ton och ledde kulturlunchgästerna i sång. Det blev både folkmusik och gamla schlagers, många välkända för gästerna.

TERMINSSTART MED SURSTRÖMMINGSSKIVA

Intressegruppen Torsdagstrevligt inledde traditionsenligt höstterminen med en surströmmingsskiva den 25 augusti. Ett möte med ljuva dofter anser Torsdagstrevligt. Andra kan möjligen tycka annorlunda.

FINSKA RÖSTER PÅ FYRISGÅRDEN

I augusti samlades åter ett gäng finskspråkiga barn på Fyrisgården för att leka, spela teater och umgås på sitt modersmål. Årets dagläger var det fjärde i ordningen, och arrangör var som vanligt Uppsala Soumi-skola.

Många glada skratt blev det under veckan, och inne i och runt Fyrisgården kunde man möta all sköns olika väsen från den förtrollade skogen.

DET HÄR ÄR FYRISGÅRDEN

Fyrisgården är en ideell förening som erbjuder meningsfull fritid för alla människor, oavsett ålder och funktionsförmåga.

Vi tror att goda möten och stimulerande fritid berikar människor. På Fyrisgården ses var och en som en resurs med något att ge andra. Här kan man träffas över en fika eller genom en aktivitet. Vi har kurser, studiecirkel och evenemang. Vi har flera uppdrag från Uppsala kommun att utföra lagstadgad verksamhet för personer med funktionsnedsättning.

KOM MED!

Genom att bli medlem i den ideella föreningen Fyrisgården stödjer du vår verksamhet och får tillgång till allt vi har att erbjuda. Alla är välkomna!

Medlemskapet kostar 100 kronor/kalenderår för en person, och 150 kronor/kalenderår för en familj.

Enklast blir du medlem genom att gå in på www.fyrisgarden.se/bli-medlem/ och fylla i formuläret. Betala sedan medlemsavgiften på bankgiro 5261-5226 (betalningsmottagare Fyrisgården). Glöm inte att skriva namn på inbetalningen!

Du får ...

- ... tillgång till kurser, intressegrupper och aktiviteter på gården.
- ... medlemstidningen Mötesplatsen fyra gånger om året.
- ... hyra lokal till förmånligt pris.
- ... rabatterade priser i vävstugan.
- ... lägre inträde på evenemang.
- ... olycksfallsförsäkring när du vistas på Fyrisgården eller deltar i våra aktiviteter.

**FYRIS
GÅRDEN**

MÖTESPLATSEN FÖR ALLA
SVARTBÄCKSGATAN 58
018-23 87 44
EXP@FYRISGARDEN.SE
WWW.FYRISGARDEN.SE

KULTURLUNCH

Onsdag den 9 november kl 12.00-13.30

Hör Fyrisgårdens förra föreståndare och detta nummers profil Ulla Bergqvist berätta om 75 år med Fyrisgården.

ÖPPET HUS

Lördag den 12 november kl 14.00-18.00

Kom och upplev 1941 och 2016 i en magisk blandning. Kafferep, jazzmusik, dans, sång, trummor och utställningar samsas i vårt hus. Vi avslutar dagen med en dramatisk eldceremoni och tidsenlig mat och dryck i vår trädgård.

VINTERSHOW PÅ GRAND

Torsdag den 15 december kl 18.00

Kom och se Fyrisgårdens ungdomar showa på fritidsgården Grand på Trädgårdsgatan. Det blir fullt ös och mycket stämning.

Insläpp från 17.30. Intäkterna går till Musikhjälpen.

NOVEMBER-DECEMBER 2016

KALENDARIUM

Fredag 28 oktober kl 15.00-16.30

Afternoon tea

Måndag 31 oktober-fredag 4 november

Höstlov, uppehåll för alla cirklar

Lördag 5 november kl 17.00-21.00

Disco

Måndag 7 november-söndag 13 november

Jubileumsvecka, utställning på Stadsbiblioteket

Måndag den 7 november kl 11.00-15.00

Öppet hus i vävstuga

Onsdag 9 november 12.00-13.30

Kulturlunch

Fredag 11 november kl 15.00-16.30

Afternoon tea

Lördag 12 november kl 14.00-18.00

Öppet hus på Fyrisgården

Tisdag 15 november kl 18.00-21.00

Dialogforum

Lördag 26 november kl 12.00-15.00

Julbasar på Fyrisgården

Lördag 3 december kl 17.00-21.00

Disco

Torsdag den 15 december kl 18.00

Vintershow på Grand

Med reservation för ändringar
Se www.fyrisgarden.se eller facebook
för aktuell information och program.

VARJE VECKA

MÅNDAGAR

13.00–15.30 Basargruppen

15.30-16.30 Innebandycamp

18.00–19.30 Teater för alla åldrar

TISDAGAR

18.00–20.45 Camp Fantasia

ONSDAGAR

15.30-16.30 Fotbollscamp

17.00-18.30 Legogruppen

TORSDAGAR

10.00–12.00 Torsdagstrevligt

16.00–17.30 Trägnagarna

17.30-18.30 Showdans Shake it

18.30-19.30 Showdans Freestyle

FREDAGAR

16.00-17.00 Trumverkstad

CAMP FYRISGÅRDEN

Måndag 14.30–20.00

Tisdag 14.30–20.45 (med Camp Fantasia)

Onsdag 14.30–20.00

Torsdag 14.30–17.45

Fredag 14.30–17.45

Höstlov på Campen

Under höstlovet v. 44 öppet måndag, onsdag och torsdag till 18.45. Fantasia är öppet som vanligt.